



Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY**KOD**

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2011

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1 – 30). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 100**



MWO-P1_1P-112

Zadanie 1. (2 pkt)

Uzupełnij tekst, wpisując w odpowiednie miejsca określenia rodzajów demokracji.

Jeśli decyzje podejmują przedstawiciele społeczeństwa wybrani w wolnych wyborach, to mówimy o demokracji (A) Referendum, inicjatywa ludowa i weto ludowe to formy demokracji (B)

Zadanie 2. (2 pkt)

Na podstawie artykułu 34 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi.

A. Nazwij zasadę nabywania obywatelstwa określoną w powyższym przepisie prawnym.

.....

B. Podaj konstytucyjną nazwę organu uprawnionego do nadawania polskiego obywatelstwa.

.....

Zadanie 3. (3 pkt)

Określ, do której funkcji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej należą podane kompetencje. Odpowiedzi wybierz spośród: prawodawcza, ustrojodawcza, kreacyjna, kontrolna.

A. powoływanie Rzecznika Praw Obywatelskich (za zgodą Senatu)

.....

B. składanie interpelacji i zapytań poselskich

.....

C. uchwalanie ustawy budżetowej

.....

Zadanie 4. (2 pkt)

Do każdego rodzaju wyborów dopisz stosowane w nich zasady wyborcze. Odpowiedzi wybierz spośród: powszechność, równość, bezpośredniość, proporcjonalność, tajność głosowania. W punkcie A i B niektóre zasady wyborcze mogą się powtarzać.

A. wybory do Senatu RP:

.....

B. wybory Prezydenta RP:

.....

Zadanie 5. (2 pkt)

Wydarzenie chronologicznie pierwsze zaznacz w tabeli literą P, a wydarzenie chronologicznie ostatnie – literą O.

	Wydarzenie	Chronologia
A.	powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego	
B.	referendum uwłaszczeniowe	
C.	uchwalenie obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	
D.	wybór Lecha Wałęsy na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	

Zadanie 6. (6 pkt)

Do opisów ideologii politycznych dopisz ich nazwy oraz imiona i nazwiska przedstawicieli. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

nazwy ideologii: anarchizm, konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja

przedstawiciele: Michaił Bakunin, Eduard Bernstein, Edmund Burke, Karl R. Popper

A. Zakłada ograniczenie do minimum funkcji państwa w sferze gospodarki i poszerzenie zakresu wolności jednostki. Według niej istnieją przyrodzone, odwieczne prawa człowieka, których żadna władza nie może naruszać. Ceni indywidualizm oraz uznaje równość wszystkich ludzi wobec prawa.

nazwa ideologii –

przedstawiciel –

B. Opiera się na przekonaniu, że podstawowym zagrożeniem dla wolności człowieka i jego rozwoju jest istnienie wszelkiej organizacji państwowej. Głosi koncepcję budowy bezpieczeństwa struktur życia społecznego, które byłyby wolnymi wspólnotami. Dopuszcza terror w działaniach skierowanych przeciwko władzy.

nazwa ideologii –

przedstawiciel –

C. Głosi konieczność ochrony istniejącego porządku społeczno-gospodarczego oraz zachowywania i umacniania tradycyjnych wartości. Podkreśla, że podstawą ładu jest hierarchiczny układ społeczny, własność prywatna i silna władza państwowa. Dopuszcza przeobrażenia o charakterze ewolucyjnym.

nazwa ideologii –

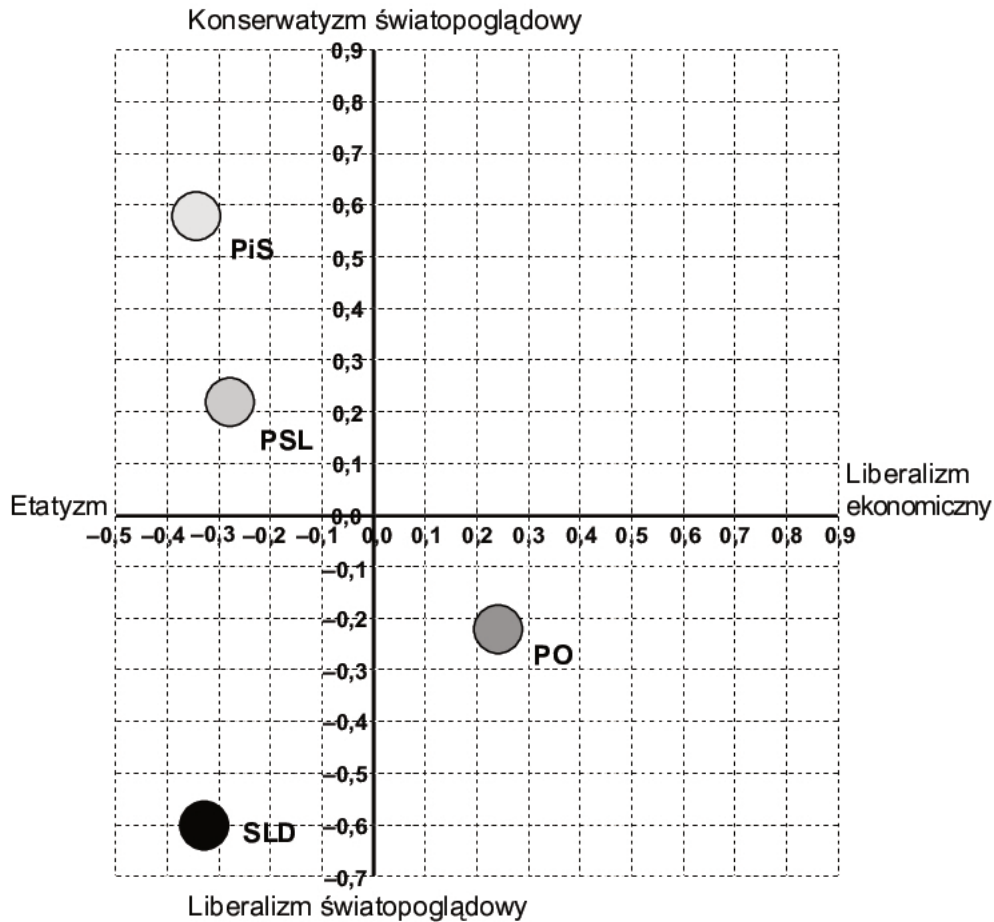
przedstawiciel –

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Maks. liczba punktów	2	2	3	2	2	6
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 7. (4 pkt)

Na podstawie wykresu wykonaj polecenia.

Charakterystyka poglądów elektoratów głównych partii politycznych w Polsce



Na podstawie: *Elektoraty głównych partii politycznych: charakterystyka poglądów*, Komunikat z badań CBOS BS/138/2009.

A. Porównaj poglądy elektoratu PiS i PO.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Określ, który z elektoratów w najmniejszym stopniu przychyła się do doktryny interwencjonizmu gospodarczego.

.....

C. Wiedząc, że elektorat PiS identyfikuje się jako prawicowy, zaś SLD – jako lewicowy, określ, które z przedstawionych na wykresie założeń ideologicznych decyduje o podziale lewica-prawica w świadomości polskich wyborców.

.....

Zadanie 8. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując obok każdego z nich znak „X”.

Zdanie		
A.	Postępowanie sądowe w Rzeczypospolitej Polskiej jest co najmniej dwuinstancyjne.	
B.	Naczelny Sąd Administracyjny rozstrzyga w Rzeczypospolitej Polskiej spory kompetencyjne pomiędzy naczelnymi organami państwa.	
C.	Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Trybunału Konstytucyjnego.	
D.	Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.	

Zadanie 9. (2 pkt)

Uzupelnij tabelę, zaznaczając po trzy uprawnienia przysługujące w toku procesu ustawodawczego wskazanym organom władzy Rzeczypospolitej Polskiej. W odpowiednie miejsca wstaw znak „X”.

	Uprawnienie	Senat RP	Prezydent RP
A.	prawo inicjatywy ustawodawczej		
B.	prawo weta zawieszającego		
C.	możliwość odesłania ustawy do Trybunału Konstytucyjnego		
D.	możliwość wniesienia poprawek do ustawy po jej uchwaleniu przez Sejm RP		

Zadanie 10. (3 pkt)

Do podanych przepisów prawnych dopisz właściwą gałąź (dziedzinę) prawa.

A. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

prawo

B. Organy administracji publicznej obowiązane są prowadzić postępowanie w taki sposób, aby pogłębiać zaufanie obywateli do organów państwa oraz świadomość i kulturę prawną obywateli.

prawo

C. Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia.

prawo

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	7.	8.	9.	10.
	Maks. liczba punktów	4	2	2	3
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 11. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując obok każdego z nich znak „X”.

Zdanie		
A.	Kompetencje Rady Ministrów RP są regulowane przez prawo administracyjne.	
B.	Ratyfikowana umowa międzynarodowa to powszechnie obowiązujące źródło prawa w Polsce.	
C.	Sejm RP może uchwalać rozporządzenia.	
D.	Stosunki majątkowe regulowane są w Polsce przez prawo cywilne.	

Zadanie 12. (4 pkt)

Na podstawie fragmentów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wykonaj polecenia.

Art. 229.

W razie zewnętrznego zagrożenia państwa, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa.

Art. 230.1.

W razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części albo na całym terytorium państwa.

Art. 232.

W celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia Rada Ministrów może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż 30 dni, stan klęski żywiołowej na części albo na całym terytorium państwa. Przedłużenie tego stanu może nastąpić za zgodą Sejmu.

A. Wymień rodzaje stanów nadzwyczajnych w Rzeczypospolitej Polskiej i do każdego z nich dopisz organ lub organy państwa uczestniczące w podejmowaniu decyzji o jego wprowadzeniu.

Rodzaj stanu nadzwyczajnego	Organ / organy państwa

B. Określ, jaki rodzaj stanu nadzwyczajnego mógłby być wprowadzony na terenie województwa, w którym wylały rzeki, zostały zniszczone drogi, mosty oraz wiele budynków prywatnych i obiektów użyteczności publicznej.

.....

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie artykułu 25 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli *prawda* lub *fałsz*.

1. Kościoły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione.
2. Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym.
3. Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego.
4. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim określają umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy.
5. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi określają ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym regulowane są ustawowo.	
B.	Umowę międzynarodową określającą stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim nazywamy konkordatem.	
C.	Rzeczpospolita Polska uznaje nadrzędność Kościoła katolickiego nad innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.	

Zadanie 14. (3 pkt)

Do podanych praw i wolności człowieka dopisz nazwę kategorii. Odpowiedzi wybierz spośród: **prawa osobiste, prawa polityczne, prawa socjalne i kulturalne, prawa solidarnościowe, prawa proceduralne.**

A. wolność zrzeszania się; prawo do uczestnictwa w wyborach

.....

B. prawo do pokoju; prawo do bezpieczeństwa ekologicznego

.....

C. prawo do pracy; prawo do nauki

.....

Zadanie 15. (3 pkt)

Podaj pełne polskie nazwy wymienionych organizacji międzynarodowych oraz nazwę państwa sąsiadującego z Polską, które należy do obu tych organizacji.

A. OBWE –

B. WNP –

C. państwo należące do powyższych organizacji:

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	11.	12.	13.	14.	15.
	Maks. liczba punktów	2	4	3	3	3
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 16. (2 pkt)

Uzupełnij tytuł mapy, wybierając właściwy rok spośród: 1990, 1991, 1992, 1993.
Uzasadnij dokonany wybór.



A. tytuł mapy: Polska i jej sąsiedzi w roku

B. uzasadnienie:
.....
.....

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

9 maja 1950 roku minister spraw zagranicznych Francji przedstawił plan wspólnej z RFN koordynacji w zakresie produkcji węgla i stali oraz poddania przemysłu węglowego i stalowego tych państw ponadnarodowej kontroli. Współpraca miała być otwarta także dla innych państw.

Na podstawie: J. Ruszkowski, E. Gómicz, M. Żurek, *Leksykon integracji europejskiej*, Warszawa 2004.

A. Podaj imię i nazwisko polityka, którego dotyczy powyższy tekst.

.....

B. Podaj pełną polską nazwę organizacji, która powstała w efekcie realizacji przedstawionego w tekście planu, oraz nazwy niewymienionych w tekście dwóch państw założycielskich tej organizacji.

organizacja:

.....

państwa założycielskie:

.....

Zadanie 18. (3 pkt)

Do każdego wydarzenia z zakresu integracji Polski ze strukturami Unii Europejskiej dopisz imię i nazwisko Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, za którego kadencji miało ono miejsce.

	Wydarzenie	Prezydent RP
A.	ratyfikacja Traktatu Lizbońskiego	
B.	referendum ogólnokrajowe w sprawie ratyfikacji traktatu dotyczącego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	
C.	złożenie wniosku o członkostwo Polski w Unii Europejskiej	

Zadanie 19. (3 pkt)

Wymień trzy prawa polityczne wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej.

-
-
-
-
-
-

Zadanie 20. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społecznego, którego przykładem jest postawa zaprezentowana w poniższym tekście.

Z pochodzenia jestem Ormianinem. Urodziłem się w Bagdadzie. Dorastałem i wychowywałem się w USA. Jestem honorowym obywatelem Nowej Zelandii. A dzięki grze w zespole zjechałem cały świat. Trudno jest więc dookreślić, kim jestem naprawdę. Utożsamiam się z amerykańskim systemem wartości i dziedzictwem kulturowym. Ale też kocham różnorodność.

Źródło: S. Tankian za: „Gazeta Wyborcza”, 21.12.2007.

- A. ksenofobia
- B. megalomania narodowa
- C. monokulturowość
- D. wielokulturowość

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16.	17.	18.	19.	20.
	Maks. liczba punktów	2	3	3	3	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 21. (3 pkt)

Do podanych nazw mniejszości narodowych lub etnicznych dopisz numery, którymi na mapie zaznaczono obszary ich zwartego zamieszkiwania.



- A. Białorusini
- B. Litwini
- C. Niemcy

Zadanie 22. (4 pkt)

Wybierz cztery zdania, w których zawarte są opinie. Wpisz w wyznaczone miejsce litery, którymi oznaczono te zdania.

- A. Mieliśmy już za sobą całą dekadę wolności i rozwijającego się rynku, ale praktycznego pożytku było z tego niewiele.
- B. Dostatek – największa obietnica rynku – był jeszcze przed nami.
- C. Zarabialiśmy wtedy średnio mniej niż dwie trzecie tego, co zarabiamy dziś.
- D. W 2000 r. zarabialiśmy konkretnie 655 zł (w cenach z 2005 r.) miesięcznie na członka rodziny, wobec 1047 zł w 2009 r.
- E. Niby byliśmy jeszcze przyzwyczajeni do biedy lat 80., ale boleśnie czuliśmy ciężar niedostatku.
- F. Prawie połowie z nas nie starczało na bieżące potrzeby (dziś twierdzi tak 28 proc.).
- G. Tylko kilkanaście procent było zadowolonych z sytuacji finansowej rodziny (dziś 29 proc.).
- H. Społeczeństwo, które zaledwie 10 lat wcześniej osiągnęło historyczny sukces, było sfrustrowane i rozczarowane.

Na podstawie: J. Czapiński, J. Żakowski, *Szczęśliwa dekada*, „Polityka”, nr 29/2009.

zdania zawierające opinie:

--	--	--	--

Zadanie 23. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społeczno-politycznego przedstawionego na rysunku.

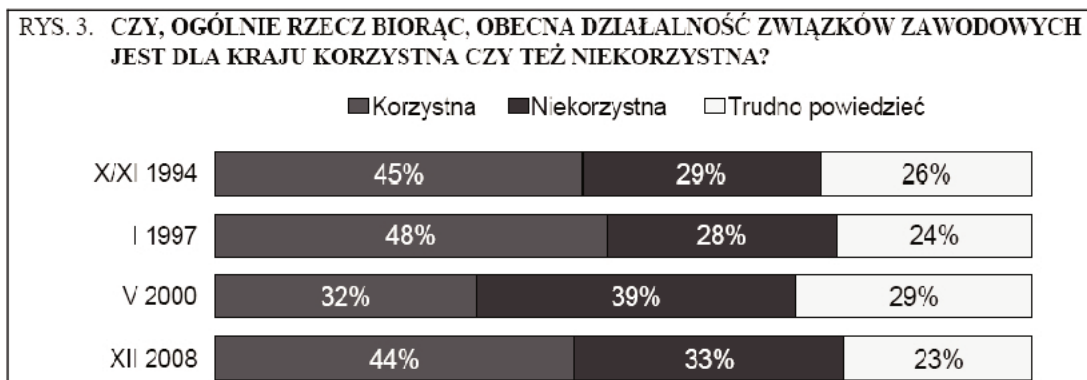


Źródło: www.mleczko.pl

- A. alkoholizm
- B. klientelizm
- C. ochrona praw człowieka
- D. brutalizacja działań władzy

Zadanie 24. (5 pkt)

Na podstawie danych z wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: *Opinie o związkach zawodowych i dialogu społecznym*, Komunikat z badań CBOS BS/2/2009.

- A. Wskaż zmianę w społecznej ocenie działalności związków zawodowych w latach 1994–1997.

.....

.....

.....

- B. W którym okresie zarysowująca się tendencja zmian w społecznej ocenie działalności związków zawodowych wskazywała na spadek aprobaty dla ich działalności? Odpowiedzi wybierz spośród: 1994–1997, 1997–2000, 2000–2008.

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	21.	22.	23.
	Maks. liczba punktów	3	4	1
	Uzyskana liczba punktów			

C. Podaj podstawowy cel działania związków zawodowych.

.....

D. Podaj nazwy organizacji związkowych działających w Polsce, zrzeszających największą liczbę pracowników:

- ogólnokrajowego związku zawodowego:

.....

- ogólnokrajowego zrzeszenia (federacji) związków zawodowych:

.....

Zadanie 25. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę dotyczącą klasyfikacji wybranych grup społecznych. We właściwe miejsca wpisz rodzaj grupy, uwzględniając charakter więzi społecznej (pierwotna lub wtórna) oraz typ organizacji wewnętrznej (formalna lub nieformalna).

	Grupa społeczna	Charakter więzi społecznej	Typ organizacji wewnętrznej
A.	akcjonariusze w spółce akcyjnej		
B.	koledzy z podwórka		

Zadanie 26. (7 pkt)

Na podstawie tabeli wykonaj polecenia.

Codzienna aktywność społeczeństwa polskiego w 2008 roku (w procentach)

Wybrane dziedziny aktywności	Wskazania respondentów według wieku					
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45–54 lata	55–64 lata	65 lat i więcej
życie rodzinne	45	69	77	79	71	68
praca	40	73	80	59	37	15
ochrona zdrowia	9	14	17	29	54	72
edukacja	50	12	7	3	1	0
życie religijne	5	4	7	10	9	29
życie kulturalne	13	5	6	8	5	4
działania społeczne	3	1	3	6	7	6
polityka	0	1	1	3	2	2

Na podstawie: *Codzienna aktywność Polaków. Autoportret i obraz środowiska społecznego w latach 1988, 1998 i 2008*, Komunikat z badań CBOS BS/134/2008.

A. W której dziedzinie deklarowana aktywność rośnie wraz z wiekiem badanych? Przedstaw przyczynę powstałej zależności.

dziedzina:

przyczyna:

.....

.....

B. Wskaż dwie kategorie wiekowe, w których największy odsetek deklaracji respondentów dotyczy pracy.

.....

C. W której dziedzinie deklarowana aktywność maleje wraz z wiekiem badanych? Przedstaw przyczynę powstałej zależności.

dziedzina:

przyczyna:

.....

.....

D. Uzasadnij, odwołując się do odpowiednich danych, że społeczeństwo polskie nie jest skoncentrowane na sprawach publicznych.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 27. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Niezależnie od wieku, pozycji i poziomu umysłowego Amerykanie nieustannie się stowarzyszają. Mają nie tylko towarzystwa handlowe i przemysłowe [...], ale również mnóstwo innych: istnieją stowarzyszenia religijne i moralne, stowarzyszenia o poważnym i błahym charakterze, stowarzyszenia zajmujące się ogólnymi i bardzo szczegółowymi sprawami, stowarzyszenia wielkie i małe. Amerykanie stowarzyszają się w celu organizowania zabaw, tworzenia seminariów, budowania zajazdów, wznoszenia kościołów, rozpowszechniania książek, wysyłania misjonarzy na antypody. W ten właśnie sposób zakłada się w Ameryce szpitale, więzienia, szkoły.

Źródło: A. Pawlicki, T. Merta, A. Pacewicz, *Z demokracją na ty. Materiały pomocnicze*, Warszawa 2006.

1. Spośród podanych poniżej zdań podkreśl to, które oddaje sens powyższego tekstu.

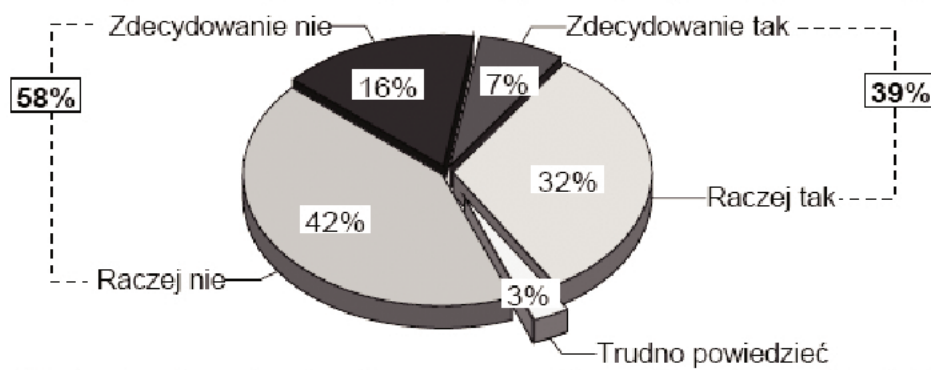
- A. Amerykanie mają skłonność do samoorganizacji społecznej.
- B. Cechą charakterystyczną obywateli USA jest prowadzenie działalności gospodarczej.
- C. Społeczeństwo amerykańskie cechuje wysoka religijność.
- D. Społeczeństwo Stanów Zjednoczonych prowadzi rozrywkowy tryb życia.

2. Spośród podanych niżej nazw zjawisk społecznych podkreśl tę, której nie dotyczy powyższy tekst.

- A. aktywność organizacji pozarządowych
- B. aktywność organizacji rządowych
- C. społeczeństwo obywatelskie
- D. stowarzyszanie się

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	24.	25.	26.	27.
	Maks. liczba punktów	5	2	7	2
	Uzyskana liczba punktów				

Wykres 2. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta / gminy?



Źródło: *Czy obywatele mają wpływ na sprawy publiczne?*, Komunikat z badań CBOS BS/15/2008.

Zadanie 30. (15 pkt)

Rozważ, czy społeczeństwo polskie ma wpływ na sprawy publiczne w środowisku lokalnym. Uzasadniając swoje stanowisko, przedstaw po trzy formy aktywności społecznej i politycznej. Odwołaj się do materiałów źródłowych z zadań 26–29.

CZYSTOPIS

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	28.	29.	30.
	Maks. liczba punktów	4	2	15
	Uzyskana liczba punktów			

BRUDNOPIS

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

KOD EGZAMINATORA

.....
Czytelny podpis egzaminatora

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO